

דו"ח גרינפיס:
איך תאגיד המשקאות קוקה קולה
נכשל בלקיחת אחריות על זיהום
הפלסטיק באוקיינוסים.

GREENPEACE

דו"ח זה עוסק בבחינת אחריותם של תאגידי המשקאות הקלים, ובראשם "קוקה קולה", לזיהום האוקיינוסים בפלסטיק, וכן בחובה המוטלת על תאגידי אלה לצמצם את המפגע. הדו"ח אינו מתייחס באופן ספציפי למצב בישראל, אבל הזיהום מפלסטיק ומדיניות קוקה קולה בארץ אינם שונים מבשאר העולם. לדו"ח זה חשיבות מיוחדת לנוכח החלטתו הצפויה של המשרד להגנת הסביבה בנוגע להרחבת חוק הפיקדון למקלי משקה גדולים.

חוק הפיקדון הוא האמצעי היעיל היחיד המאפשר להגיע לאחוזי מחזור גבוהים ולהטמיע כלכלה מחזורית שתהווה חלופה למודל הנוכחי; שכן על פי המודל הנוכחי לבקבוק פלסטיק גדול אין כל ערך - ומצב זה מעודד את זיהום השטחים הפתוחים והים.

חוק הפיקדון חל בישראל על מקלי משקה קטנים ומאפשר להגיע ל-77% מחזור. לעומת זאת, מכלים גדולים נכללים במודל וולונטרי (חוק האריזות). מודל זה מופעל על ידי תאגיד המחזור אל"ה השייך לתאגידי המשקאות הקלים בישראל (בהם גם "קוקה קולה"). הצבת כלובים ועידוד הציבור להפריד את הפסולת מאפשרים להגיע ל-22%-25% מחזור. כמות זהה של בקבוקים מופרדת מהפסולת הכללית בתחנות המשנה. התוצאה היא שבמקום להגיע ל-80% מחזור ויותר, ישראל משיגה בקושי יעד של 55% מחזור אשר הוגדר בחוק האריזות. יש מחלוקת לגבי נתוני המחזור, בעיקר בשל העובדה שתאגיד אל"ה, השייך לחברות המשקאות שמתנגדות לשינוי החוק ולמעבר לשיטת הפיקדון, הוא שמדווח היום על נתונים אלה.

כאמור, דו"ח זה עוסק בטביעת הפלסטיק של יצרניות הפלסטיק ברחבי העולם בכלל וחברת קוקה קולה בפרט. בישראל כמו בשאר העולם, מנגנון הפיקדון הוא האמצעי היחיד שיאפשר לתאגידי המשקאות לתרגם אחריות תאגידית למעשים, להפחית את השימוש בנפט לייצור בקבוקים עד כדי הפסקתו ולפלוס את הדרך להפסקת זיהום הטבע והים בפלסטיק.

קוקה קולה: חברת המשקאות הקלים הגדולה בעולם

מזהמת את האוקיינוסים שלנו.

בקבוקים מפלסטיק מציפים את החופים, את הנהרות ואת הימים שלנו. כ-600 מיליארד בקבוקים מיוצרים מדי שנה, וכמעט מחצית מהם נזרקים לאחר שימוש אחד בלבד. יותר מ-12.7 מיליון טונות של פלסטיק מוצאות את דרכן לאוקיינוסים מדי שנה, ובכל דקה נשטף לאוקיינוסים פלסטיק בכמות אשר יכולה למלא משאית שלמה¹. לפי נתונים אשר נאספו מניקיון חופים, בקבוקים ומכסים מפלסטיק הם הזבל הנפוץ ביותר הנשטף לחופי העולם ולימים². זיהום זה לא רק מכער את עולמנו, אלא גם זורע הרס באוקיינוסים שלנו. בעלי חיים ימיים עלולים לבלוע את מוצרי הפלסטיק, ושרשראות מזון שלמות עלולות להיפגע מכך. כמו כן, ישנן עדויות מטרידות על כך שחלקיקי פלסטיק סופגים כימיקלים רעילים בים³. כמות הבקבוקים המיוצרת מדי שנה רק הולכת וגדלה, והגיע הזמן שתעשיית המשקאות הקלים תישא באחריות לפגיעה של מוצריה באוקיינוסים⁴.

קוקה קולה, חברת המשקאות הקלים הגדולה בעולם, אשר פועלת ביותר מ-200 מדינות ברחבי העולם ושוויה נאמד ב-178 מיליארד דולר בשנת 2015, נושאת באחריות מיוחדת למשבר אשר פוקד את האוקיינוסים⁵. לחברת קוקה קולה יש הן את האמצעים והן את מידת ההשפעה הנדרשת על מנת לשפר את מצב האוקיינוסים ולעצור את הזיהום שגורמים בקבוקי הפלסטיק⁶. בינתיים, החברה אמנם טוענת כי היא מטפלת בזיהום שיוצרים הבקבוקים באוקיינוסים, אך מסתירה את השפעתה שלה על היקפיו, ובפועל נכשלות פעולותיה להפסקתו.

כמה גדולה טביעת הרגל האקולוגית אשר משאירה חברת קוקה קולה על האוקיינוסים?

¹ <http://science.sciencemag.org/content/347/6223/768>

² Ocean Conservancy (2016) International Coastal Clean-Up

<http://www.oceanconservancy.org/our-work/internationalcoastal-cleanup/2016-ocean-trash-index.html>

³ Greenpeace Research Laboratories (2016) Plastics in Seafood

<http://www.greenpeace.org.uk/sites/files/gpuk/PlasticsInSeafood-Final.pdf>

⁴ Greenpeace (2017) Bottling It http://www.greenpeace.org.uk/sites/files/gpuk/Bottling-It_FINAL.pdf

⁵ Market capitalisation as of April 2015, stated in Marion Nestle

(2015) Soda Politic

⁶

<http://www.coca-colacompany.com/coca-cola-unbottled/rolling-up-our-sleeves-and-pitching-in-to-eliminate-marine-waste-a-q-a-with-cokes-april-crow>

בסקר האחרון שערך ארגון גרינפיס העולמי בקרב חברות המשקאות הקלים הייתה קוקה קולה החברה היחידה אשר סירבה לחשוף את כמות אריזות הפלסטיק שהיא מכניסה לשוק מדי שנה. החברה טוענת כי מדובר במידע רגיש, על אף שכל שאר החברות שיתפו במידע זה. כאשר מסתכלים על היקף המכירות השנתי של מוצרים מסוימים של החברה משנת 2012 ניתן להעריך כי חברת קוקה קולה מוכרת בין 108 ל-128 מיליארדי בקבוקי פלסטיק בשנה.⁷

בבעלות החברה ארבעה מתוך חמשת מותגי המשקאות המוגזים המוכרים בעולם וכן 16 קווי ייצור של מוצרים נוספים בשווי מיליארדי דולרים. עם יותר מ-500 מותגים היא מוכרת כ-3,500 סוגי משקאות בכל רחבי העולם⁸ ויותר מ-1.9 מיליארד משקאות מדי יום.⁹ אנו לא צריכים לחשב את המספרים המדויקים כדי להבין שטביעת הרגל האקולוגית שלה עצומה.

הממצאים שלנו מראים כי כמעט 60% מאריזות החברה הם בקבוקי פלסטיק חד-פעמיים.¹⁰ עם טביעת רגל אקולוגית בסדר גודל כזה החברה צריכה לשאת באחריות על הנזק שמוצריה גורמים לאוקיינוסים.

בפועל, נראה שהחברה אינה מעוניינת להפחית את כמות בקבוקי הפלסטיק החד-פעמיים שהיא מייצרת. היא דווקא מציינת את הישגה ה"פשוט" – ייצור בקבוקים דקים יותר על מנת לצמצם עלויות וזיהום. אולם צמצום זה אינו עוזר לעצור את האיום על החיים באוקיינוסים, בין השאר בשל גידול בכמות הבקבוקים המיוצרים מדי שנה. על מנת להילחם בזיהום בקבוקי הפלסטיק

החברה חייבת למצוא פתרון חדשני יותר מבקבוקים חד-פעמיים.

⁷ <http://assets.coca-colacompany.com/44/d4/e4eb8b6f4682804bdf6ba2ca89b8/2012-2013-grireport.pdf>
<http://www.coca-colacompany.com/stories/our-progress-what-were-doing-and-how-were-doing-it>

⁸ Marion Nestle (2015)

⁹ <http://www.coca-colacompany.com/our-company/infographiccoca-cola-at-a-glance>

¹⁰ http://assets.coca-colacompany.com/f8/8a/a30682fa49ef9bef3d99d27bdf33/sustainability.15_072315.pdf

מקדמים את השימוש בבקבוקים רב-פעמיים

חברות משקאות בכמה מדינות מוכרות משקאות קלים בבקבוקים רב-פעמיים, מתוך הבנה שבבקבוק זכוכית ניתן לעשות שימוש חוזר כ-50 פעמים ובבקבוק פלסטיק ניתן לעשות שימוש חוזר כ-15 פעמים¹¹. תוכניות פיקדון פועלות בגרמניה, בשוודיה, בדנמרק, בישראל על בקבוקים קטנים ובמדינות נוספות. החברות גובות מחיר סמלי על הבקבוק, והסכום מוחזר ללקוחות כאשר הם מחזירים את הבקבוק הריק.

איך עובד מנגנון הפקדון?

לעומת נתונים אלה, בשנים 2008-2015 הפחיתה חברת קוקה קולה את השימוש בבקבוקים רב-פעמיים בכ-10%, וייצור הבקבוקים החד-פעמיים עלה ב-12%. משמעות הדבר היא כי 75% מכלל האריזות אשר מייצרת החברה הן חד-פעמיות, ומתוכן 58% הם בקבוקי פלסטיק חד-פעמיים.

ב-2015, הודיעה חברת קוקה קולה כי היא לא תספק יותר ללקוחותיה הגרמנים בקבוקים לשימוש חוזר. הגרמנים נותרו עם בקבוקים חד-פעמיים למרות המלצת משרד הסביבה הגרמני להשתמש בבקבוקים רב-פעמיים.¹²

¹¹ <https://www.zerowasteurope.eu/tag/refilling-bottle/>

¹²

<http://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/getraenke-konzerncoca-cola-wendet-sich-von-mehrweg-flaschen-ab-1.2357141>

חברת קוקה קולה נלהבת להציג ללקוחותיה את חשיבותו של מחזור, אך היא אינה מגבירה את הייצור של אריזות רב-פעמיות ושל בקבוקים רב-פעמיים, ואף מסרבת לספק לארגון גרינפיס נתונים על מספר הבקבוקים החד-פעמיים והרב-פעמיים אשר נמכרים בחברה מדי שנה.¹³

אנו יודעים כי החברה לא עמדה אפילו במחצית מהיעד אשר הגדירה לעצמה בשנת 2015 – לאסוף 25% מבקבוקי הפלסטיק שבהם ניתן לעשות שימוש חוזר – ועמדה ביעד זעום של 12.4%.¹⁴ נראה כי החברה מוכנה להתפשר על מחויבויותיה לקיימות בעבור הרווחים קצרי הטווח שלה. לראיה, הצהרות קודמות של החברה איששו את סדר העדיפויות שלה. כך למשל, בדו"ח הקיימות של החברה המתייחס לשנים 2012-2013 נאמר: "אנו נישאר מחויבים לשימוש ב-RPET באריזותינו, כל עוד הדבר הגיוני מבחינה כלכלית". ואכן, מחירי נפט נמוכים וירידת מחירי הפלסטיק הגולמי הזיקו לעסקי המחזור.¹⁵

לאחר שלא עמדה ביעדים שהציבה לעצמה בשנת 2015 נטשה קוקה קולה את היעדים המקוריים שלה, וציינה כי מעתה תתמקד בהפחתת פליטת הפחמן. כיום, לחברה אין יעדי מחזור עבור אף אחד ממוצריה. הסניפים האירופיים של החברה הגדירו באופן עצמאי יעדים אקולוגיים, אשר על פיהם עד שנת 2020 יש לאסוף שני שלישי מבקבוקי החברה העשויים מחומר בר-מיחזור.

הסתרות מאחורי שיווק "ירוק"

חברת קוקה קולה מנסה למצב את עצמה כחברה מובילה בעולם בתחום הקיימות. לאחרונה נרשמה החברה לתוכנית האקטיבית בנושא פלסטיק של קרן "אלן מק'ארטור". התוכנית מציגה מטרות גלובליות שתכליתן להפחית את השימוש באריזות פלסטיק, למחזר את האריזות הקיימות ולעשות בהן שימוש חוזר. חברת קוקה קולה טוענת: "אנו מעוניינים בחדשנות אשר כוללת

¹³ תשובות לשאלון של גרינפיס, 2016

¹⁴

http://assets.coca-colacompany.com/29/0b/1c0121a84941aa46b9c9f6201ac9/2014-2015-sustainabilityreport.15_080415.pdf עמ' 38

¹⁵ <http://assets.coca-colacompany.com/44/d4/e4eb8b6f4682804bdf6ba2ca89b8/2012-2013-gri-report.pdf>

התקדמות, אמיתית וניתנת למדידה, לעבר קיימות, ולא רוצים רק סיסמאות שיווקיות 'מנקרות עיניים' אשר יוסיפו לנו נקודות מסחריות לטווח הקצר".¹⁶ החברה משקיעה כ-4 מיליארד דולר בכל שנה על מנת לשווק את עצמה כחברה אחראית ושפתנית בתחום הקיימות. סכום זה שווה לסך כל התוצר הלאומי הגולמי של 27 מדינות יחד.¹⁷ כ'ספונסרית' של פרויקט ניקיון החופים השנתי לשמירת האוקיינוסים¹⁸ חברת קוקה קולה פרסמה הצהרה הגורסת: "האריזות שלנו הן חלק מהזבל המושלך בחופים ברחבי לעולם. לכן אנו מחויבים לגמרי לאיסוף של פסולת מהים".¹⁹

אולם אמירות כגן אלה טרם תורגמו לכדי מעשים. לדוגמה, קרן חברת קוקה קולה תרמה סכומי עתק עבור יוזמות חברתיות המקדמות מחזור, וכבר בשנים הראשונות לפעילותה יזמה החברה חוק לצרכן שתכליתו לשמור על אמריקה נקייה.²⁰ גם כיום היא ממשיכה לתרום כספים כדי לשמור על אמריקה נקייה, כולל מתן מענקים להצבת פחי מחזור לבקבוקים. במעשים אלה היא מעודדת מציאות שבה הצרכן הוא האחראי על מחזור בקבוקיו, ולא החברה אשר מייצרת מדי שנה מיליארד בקבוקים שמוצאים את דרכם אל פחי האשפה. נוסף על כך, ניתוח דו"חות

הקיימות של חברת קוקה קולה בין השנים 2013-2015 מראה ירידה של 4% בכמות הבקבוקים הממוחזרים באותן שנים. יתרה מכך, חלק מהיוזמות הללו נובעות משיקולים ואינטרסים כלכליים.

למשל, קמפיין החברה משנת 2013 אשר הושק תחת הכותרת

¹⁶ <https://www.ft.com/content/cc2f1612-63c2-11e6-8310-ecf0bddad227>
<https://www.nytimes.com/2016/02/13/business/energy-environment/skid-in-oil-prices-pulls-therecycling-industry-down-with-it.html>
<http://www.wastecare.co.uk/used-plastics-market-facing-more-pressures>

¹⁷ Marion Nestle (2015)

¹⁸ <http://www.oceanconservancy.org/our-work/our-partners/ourpartners/international-coastal-cleanup.html>

¹⁹ https://www.coca-cola.co.uk/content/dam/journey/gb/en/hidden/PDFs/TCCC_2010_2011_Sustainability_Report.pdf

²⁰ Elizabeth Royte (2005) Garbage Lan: http://www.alternet.org/story/21651/litterbug_world

"יחד נגרום למחזור להצליח" הציע לצרכנים הבריטים שוברים עבור מוצרי קוקה קולה כחלק מהפרסים בקמפיין.

חברת קוקה קולה מציגה את עצמה כ"חברה אקטיבית התומכת במערכות הפיקדון המקומיות". בתשובה לשאלון שהכין ארגון גרינפיס והופנה לחברות המשקאות הקלים הכלילה חברת קוקה קולה תוכניות פיקדון באסטוניה, בצרפת, בליטא ובגרמניה תחת פעילותה בתחום הזיהום.²¹ החברה הודיעה לארגון גרינפיס כי "תוכנית הפיקדון של החברה נמצאת בפיתוח בכל רחבי אירופה", על אף שבפועל החברה יוצאת נגד תוכניות פיקדון בכל רחבי העולם.

חברת קוקה קולה נמנעת מנקיטת פעולות מעשיות לצמצום טביעת הרגל האקולוגית שלה. מריון נסטלה, עורך דין הפועל נגד תעשיית המשקאות המוגזים, טוען: "פילנתרופיה סביבתית של תאגידים מסיתה את תשומת הלב הציבורית מן הבעיה שגורם ייצור הסודה לעבר הזיהום אשר יוצרים בקבוקי התאגידים".²²

מנפח להשפעה

²¹ 'Estonian deposit organization' Estonia-EPP; France_Eco Emballage, Adelpho Germany, Lithuania's 'USAD

²² https://www.coca-cola.co.uk/content/dam/journey/gb/en/hidden/PDFs/TCCC_2010_2011_Sustainability_Report.pdf

חברת קוקה קולה, בהיותה חברת המשקאות הקלים המובילה בעולם, צריכה לתפוס פיקוד ולקדם אפשרויות אריזה חדשות וידידותיות לסביבה, שיכללו שימוש חוזר או שימוש באריזות מתכלות לחלוטין. ויתור על בקבוקי פלסטיק חד-פעמיים יפחית באופן משמעותי את טביעת הרגל האקולוגית של חברת קוקה קולה וישנה ללא היכר את בעיית הזיהום בחופים.

חברת קוקה קולה, מתוקף מעמדה, יכולה גם לדחוף את סקטור המשקאות הקלים ולהשפיע על חברות נוספות להצטרף למהלך.²³ הרי כבר הוכיחה בעבר כי ביכולה לעשות זאת, כאשר השתמשה במעמדה הדומיננטי על מנת להוביל פיתוח של טכנולוגיות חדישות ושימוש בהן. לדוגמה, הפחתת השימוש ב-hydrofluorocarbons, תרכובת אשר מאיצה את ההתחממות הגלובלית. בשנת 2004 הפיצו חברת קוקה קולה וחברת יוניליוור את יוזמת "מקררים, טבעי!" אשר נועדה להפסיק את השימוש בגז פלואור ביחידות קירור של מקררים. היוזמה הציבורית היא מנעה שחרור גזים רעילים בכמות השווה לכמות הגזים אשר פולטות 6.7 מיליון מכוניות מדי שנה.²⁴

פתרונות

ארגון גרינפיס קורא לחברת קוקה קולה לשאת באחריות על זיהום הפלסטיק באוקיינוסים ולהתחייב לפעול במהירות על מנת לזנוח את השימוש באריזות פלסטיק. זאת בעזרת הצעדים הבאים:

1. להפחית את השימוש באריזות חד-פעמיות ולהגביר את השימוש החוזר באריזות רב-פעמיות.
2. לוודא ש-100% מהאריזות מקורן באריזות ממוחזרות.
3. לשקף מידע על אודות שימוש של החברה במוצרי פלסטיק על מנת לאפשר מדידת התקדמות בנושא.

²³ Marion Nestle (2015)

²⁴ Greenpeace (2017) Bottling It <http://www.refrigerantsnaturally.com/reductions-and-benefits>

דו"ח זה עוסק בבחינת אחריותם של תאגידי המשקאות הקלים, ובראשם "קוקה קולה", לזיהום האוקיינוסים בפלסטיק, וכן בחובה המוטלת על תאגידים אלה לצמצם את המפגע. הדו"ח אינו מתייחס באופן ספציפי למצב בישראל, אבל הזיהום מפלסטיק ומדיניות קוקה קולה בארץ אינם שונים מבשאר העולם. לדו"ח זה חשיבות מיוחדת לנוכח החלטתו הצפויה של המשרד להגנת הסביבה בנוגע להרחבת חוק הפיקדון למכלי משקה גדולים.

חוק הפיקדון הוא האמצעי היעיל היחיד המאפשר להגיע לאחוזי מחזור גבוהים ולהטמיע כלכלה מחזורית שתהווה חלופה למודל הנוכחי; שכן על פי המודל הנוכחי לבקבוק פלסטיק גדול אין כל ערך - ומצב זה מעודד את זיהום השטחים הפתוחים והים.

חוק הפיקדון חל בישראל על מכלי משקה קטנים ומאפשר להגיע ל-77% מחזור. לעומת זאת, מכלים גדולים נכללים במודל וולונטרי (חוק האריזות). מודל זה מופעל על ידי תאגיד המחזור אל"ה השייך לתאגידי המשקאות הקלים בישראל (בהם גם "קוקה קולה"). הצבת כלובים ועידוד הציבור להפריד את הפסולת מאפשרים להגיע ל-22%-25% מחזור. כמות זהה של בקבוקים מופרדת מהפסולת הכללית בתחנות המשנה. התוצאה היא שבמקום להגיע ל-80% מחזור ויותר, ישראל משיגה בקושי יעד של 55% מחזור אשר הוגדר בחוק האריזות. יש מחלוקת לגבי נתוני המחזור, בעיקר בשל העובדה שתאגיד אל"ה, השייך לחברות המשקאות שמתנגדות לשינוי החוק ולמעבר לשיטת הפיקדון, הוא שמדווח היום על נתונים אלה.

כאמור, דו"ח זה עוסק בטביעת הפלסטיק של יצרניות הפלסטיק ברחבי העולם בכלל וחברת קוקה קולה בפרט. בישראל כמו בשאר העולם, מנגנון הפיקדון הוא האמצעי היחיד שיאפשר לתאגידי המשקאות לתרגם אחריות תאגידית למעשים, להפחית את השימוש בנפט לייצור בקבוקים עד כדי הפסקתו ולפלט את הדרך להפסקת זיהום הטבע והים בפלסטיק.

קוקה קולה: חברת המשקאות הקלים הגדולה בעולם מזהמת את האוקיינוסים שלנו.

בקבוקים מפלסטיק מצפים את החופים, את הנהרות ואת הימים שלנו. כ-600 מיליארד בקבוקים מיוצרים מדי שנה, וכמעט מחצית מהם נזרקים לאחר שימוש אחד בלבד. יותר מ-12.7 מיליון טונות של פלסטיק מוצאות את דרכן לאוקיינוסים מדי שנה, ובכל דקה נשטף לאוקיינוסים פלסטיק בכמות אשר יכולה למלא משאית שלמה.¹

לפי נתונים אשר נאספו מניקיון חופים, בקבוקים ומכסים מפלסטיק הם הזבל הנפוץ ביותר הנשטף לחופי העולם ולימים.² זיהום זה לא רק מכער את עולמנו, אלא גם זורע הרס באוקיינוסים שלנו. בעלי חיים ימיים עלולים לבלוע את מוצרי הפלסטיק, ושרשראות מזון שלמות עלולות להיפגע מכך. כמו כן, ישנן עדויות מטרידות על כך שחלקיקי פלסטיק סופגים כימיקלים רעילים בים.³

כמות הבקבוקים המיוצרת מדי שנה רק הולכת וגדלה, והגיע הזמן שתעשיית המשקאות הקלים תישא באחריות לפגיעה של מוצריה באוקיינוסים.⁴

קוקה קולה, חברת המשקאות הקלים הגדולה בעולם, אשר פועלת ביותר מ-200 מדינות ברחבי העולם ושוויה נאמד ב-178 מיליארד דולר בשנת 2015, נושאת באחריות מיוחדת למשבר אשר פוקד את האוקיינוסים.⁵ לחברת קוקה קולה יש הן את האמצעים והן את מידת השפעה הנדרשת על מנת לשפר את מצב האוקיינוסים ולעצור את הזיהום שגורמים בקבוקי הפלסטיק.⁶ בינתיים, החברה אמנם טוענת כי היא מטפלת בזיהום שיוצרים הבקבוקים באוקיינוסים, אך מסתירה את השפעתה שלה על היקפיו, ובפועל נכשלות פעולותיה להפסקתו.

¹ <http://science.sciencemag.org/content/347/6223/768>

² Ocean Conservancy (2016) International Coastal Clean-Up <http://www.oceanconservancy.org/our-work/internationalcoastal-cleanup/2016-ocean-trash-index.html>

³ Greenpeace Research Laboratories (2016) Plastics in Seafood <http://www.greenpeace.org.uk/sites/files/gpuk/PlasticsInSeafood-Final.pdf>

⁴ Greenpeace (2017) Bottling It http://www.greenpeace.org.uk/sites/files/gpuk/Bottling-It_FINAL.pdf

⁵ Market capitalisation as of April 2015, stated in Marion Nestle (2015) Soda Politic

⁶ <http://www.coca-colacompany.com/coca-cola-unbottled/rolling-up-our-sleeves-and-pitching-in-to-eliminate-marine-waste-a-q-a-with-cokes-april-crow>

כמה גדולה טביעת הרגל האקולוגית אשר משאירה חברת קוקה קולה על האוקיינוסים?

בסקר האחרון שערך ארגון גרינפיס העולמי בקרב חברות המשקאות הקלים הייתה קוקה קולה החברה היחידה אשר סירבה לחשוף את כמות אריזות הפלסטיק שהיא מכניסה לשוק מדי שנה. החברה טוענת כי מדובר במידע רגיש, על אף שכל שאר החברות שיתפו במידע זה. כאשר מסתכלים על היקף המכירות השנתי של מוצרים מסוימים של החברה משנת 2012 ניתן להעריך כי חברת קוקה קולה מוכרת בין 108 ל-128 מיליארדי בקבוקי פלסטיק בשנה.⁷ בבעלות החברה ארבעה מתוך חמשת מותגי המשקאות המוגזים המוכרים בעולם וכן 16 קווי ייצור של מוצרים נוספים בשווי מיליארדי דולרים. עם יותר מ-500 מותגים היא מוכרת כ-3,500 סוגי משקאות בכל רחבי העולם⁸ ויותר מ-1.9 מיליארד משקאות מדי יום.⁹ אנו לא צריכים לחשב את המספרים המדויקים כדי להבין שטביעת הרגל האקולוגית שלה עצומה. הממצאים שלנו מראים

כי כמעט 60% מאריזות החברה הם בקבוקי פלסטיק חד-פעמיים.¹⁰ עם טביעת רגל אקולוגית בסדר גודל כזה החברה צריכה לשאת באחריות על הנזק שמוצריה גורמים לאוקיינוסים. בפועל, נראה שהחברה אינה מעוניינת להפחית את כמות בקבוקי הפלסטיק החד-פעמיים שהיא מייצרת. היא דווקא מציינת את הישגה ה"פשוט" – ייצור בקבוקים דקים יותר על מנת לצמצם עלויות וזיהום. אולם צמצום זה אינו עוזר

⁷ <http://assets.coca-colacompany.com/44/d4/e4eb8b6f4682804bdf6ba2ca89b8/2012-2013-grireport.pdf>
<http://www.coca-colacompany.com/stories/our-progress-what-were-doing-and-how-were-doing-it>

⁸ Marion Nestle (2015)

⁹ <http://www.coca-colacompany.com/our-company/infographiccoca-cola-at-a-glance>

¹⁰ http://assets.coca-colacompany.com/f8/8a/a30682fa49ef9bef3d99d27bdf33/sustainability.15_072315.pdf

לעצור את האיום על החיים באוקיינוסים, בין השאר בשל גידול בכמות הבקבוקים המיוצרים מדי שנה. על מנת להילחם בזיהום בקבוקי הפלסטיק החברה חייבת למצוא פתרון חדשני יותר מבקבוקים חד-פעמיים.

מקדמים את השימוש בבקבוקים רב-פעמיים

חברות משקאות בכמה מדינות מוכרות משקאות קלים בבקבוקים רב-פעמיים, מתוך הבנה שבבקבוק זכוכית ניתן לעשות שימוש חוזר כ-50 פעמים ובבקבוק פלסטיק ניתן לעשות שימוש חוזר כ-15 פעמים¹¹. תוכניות פיקדון פועלות בגרמניה, בשוודיה, בדנמרק, בישראל על בקבוקים קטנים ובמדינות נוספות. החברות גובות מחיר סמלי על הבקבוק, והסכום מוחזר ללקוחות כאשר הם מחזירים את הבקבוק הריק.

איך עובד מנגנון הפקדון?

לעומת נתונים אלה, בשנים 2008-2015 הפחיתה חברת קוקה קולה את השימוש בבקבוקים רב-פעמיים בכ-10%, וייצור הבקבוקים החד-פעמיים עלה ב-12%. משמעות הדבר היא כי 75% מכלל האריזות אשר מייצרת החברה הן חד-פעמיות, ומתוכן 58% הם בקבוקי פלסטיק חד-פעמיים.

ב-2015, הודיעה חברת קוקה קולה כי היא לא תספק יותר ללקוחותיה הגרמנים בקבוקים לשימוש חוזר. הגרמנים נותרו עם בקבוקים חד-פעמיים למרות המלצת משרד הסביבה הגרמני להשתמש בבקבוקים רב-פעמיים.¹²

חברת קוקה קולה נלהבת להציג ללקוחותיה את חשיבותו של מחזור, אך היא אינה מגבירה את הייצור של אריזות רב-פעמיות ושל בקבוקים רב-פעמיים, ואף מסרבת לספק לארגון גרינפיס נתונים על מספר הבקבוקים החד-פעמיים והרב-פעמיים אשר נמכרים בחברה מדי שנה.¹³

¹¹ <https://www.zerowasteurope.eu/tag/refilling-bottle/>

¹²

<http://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/getraenke-konzerncoca-cola-wendet-sich-von-mehrweg-flaschen-ab-1.2357141>

¹³ תשובות לשאלון של גרינפיס, 2016

אנו יודעים כי החברה לא עמדה אפילו במחצית מהיעד אשר הגדירה לעצמה בשנת 2015 – לאסוף 25% מבקבוקי הפלסטיק שבהם ניתן לעשות שימוש חוזר – ועמדה ביעד זעום של 12.4%.¹⁴ נראה כי החברה מוכנה להתפשר על מחויבותיה לקיימות בעבור הרווחים קצרי הטווח שלה. לראיה, הצהרות קודמות של החברה איששו את סדר העדיפויות שלה. כך למשל, בדו"ח הקיימות של החברה המתייחס לשנים 2012-2013 נאמר: "אנו נישאר מחויבים לשימוש ב-RPET באריזותינו, כל עוד הדבר הגיוני מבחינה כלכלית". ואכן, מחירי נפט נמוכים וירידת מחירי הפלסטיק הגולמי הזיקו לעסקי המחזור.¹⁵

לאחר שלא עמדה ביעדים שהציבה לעצמה בשנת 2015 נטשה קוקה קולה את היעדים המקוריים שלה, וציינה כי מעתה תתמקד בהפחתת פליטת הפחמן. כיום, לחברה אין יעדי מחזור עבור אף אחד ממוצריה. הסניפים האירופיים של החברה הגדירו באופן עצמאי יעדים אקולוגיים, אשר על פיהם עד שנת 2020 יש לאסוף שני שלישי מבקבוקי החברה העשויים מחומר בר-מיחזור.

הסתרות מאחורי שיווק "ירוק"

חברת קוקה קולה מנסה למצב את עצמה כחברה מובילה בעולם בתחום הקיימות. לאחרונה נרשמה החברה לתוכנית האקטיבית בנושא פלסטיק של קרן "אלן מק'ארטור". התוכנית מציגה מטרות גלובליות שתכליתן להפחית את השימוש באריזות פלסטיק, למחזר את האריזות הקיימות ולעשות בהן שימוש חוזר. חברת קוקה קולה טוענת: "אנו מעוניינים בחדשנות אשר כוללת התקדמות אמיתית וניתנת למדידה, לעבר קיימות, ולא רוצים רק סיסמאות שיווקיות 'מנקרות עיניים' אשר יוסיפו לנו נקודות מסחריות לטווח הקצר".¹⁶ החברה משקיעה כ-4 מיליארד דולר בכל שנה על מנת לשווק את עצמה כחברה אחראית ושפתנית בתחום הקיימות. סכום זה שווה לסך כל התוצר הלאומי הגולמי של 27 מדינות יחד.¹⁷ כ'ספונסרית' של פרויקט ניקיון החופים השנתי לשמירת האוקיינוסים¹⁸ חברת קוקה קולה פרסמה הצהרה הגורסת: "האריזות שלנו הן חלק מהזבל המושלך בחופים ברחבי לעולם. לכן אנו מחויבים לגמרי לאיסוף של פסולת מהים".¹⁹

הסתרות מאחורי שיווק "ירוק"

חברת קוקה קולה מנסה למצב את עצמה כחברה מובילה בעולם בתחום הקיימות. לאחרונה נרשמה החברה לתוכנית האקטיבית בנושא פלסטיק של קרן "אלן מק'ארטור". התוכנית מציגה מטרות גלובליות שתכליתן להפחית את השימוש באריזות פלסטיק, למחזר את האריזות הקיימות ולעשות בהן שימוש חוזר. חברת קוקה קולה טוענת: "אנו מעוניינים בחדשנות אשר כוללת התקדמות אמיתית וניתנת למדידה, לעבר קיימות, ולא רוצים רק סיסמאות שיווקיות 'מנקרות עיניים' אשר יוסיפו לנו נקודות מסחריות לטווח הקצר".¹⁶ החברה משקיעה כ-4 מיליארד דולר בכל שנה על מנת לשווק את עצמה כחברה אחראית ושפתנית בתחום הקיימות. סכום זה שווה לסך כל התוצר הלאומי הגולמי של 27 מדינות יחד.¹⁷ כ'ספונסרית' של פרויקט ניקיון החופים השנתי לשמירת האוקיינוסים¹⁸ חברת קוקה קולה פרסמה הצהרה הגורסת: "האריזות שלנו הן חלק מהזבל המושלך בחופים ברחבי לעולם. לכן אנו מחויבים לגמרי לאיסוף של פסולת מהים".¹⁹

¹⁴

http://assets.coca-colacompany.com/29/0b/1c0121a84941aa46b9c9f6201ac9/2014-2015-sustainabilityreport.15_080415.pdf עמ' 38

¹⁵ <http://assets.coca-colacompany.com/44/d4/e4eb8b6f4682804bdf6ba2ca89b8/2012-2013-qri-report.pdf>

¹⁶ <https://www.ft.com/content/cc2f1612-63c2-11e6-8310-ecf0bddad227>

¹⁷ <https://www.nytimes.com/2016/02/13/business/energy-environment/skid-in-oil-prices-pulls-therecycling-industry-down-with-it.html>

¹⁸ <http://www.wastecare.co.uk/used-plastics-market-facing-more-pressures>

¹⁷ Marion Nestle (2015)

¹⁸ <http://www.oceanconservancy.org/our-work/our-partners/ourpartners/international-coastal-cleanup.html>

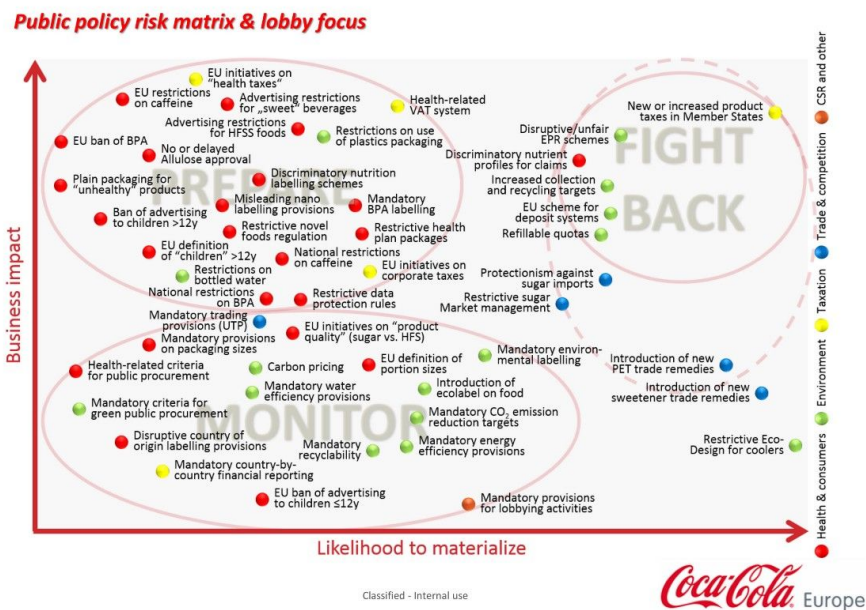
¹⁹ https://www.coca-cola.co.uk/content/dam/journey/qb/en/hidden/PDFs/TCCC_2010_2011_Sustainability_Report.pdf

אולם אמירות כגן אלה טרם תורגמו לכדי מדיניות גורפת. לדוגמה, קרן חברת קוקה קולה תרמה סכומי עתק עבור יוזמות חברתיות המקדמות מחזור, וכבר בשנים הראשונות לפעילותה יזמה החברה חוק לצרכן שתכליתו לשמור על אמריקה נקייה. גם כיום היא ממשיכה לתרום כספים כדי לשמור על אמריקה נקייה, כולל מתן מענקים להצבת פחי מחזור לבקבוקים. במעשים אלה היא מעודדת מציאות שבה הצרכן הוא האחראי על מחזור בקבוקיו, ולא החברה אשר מייצרת מדי שנה מיליארד בקבוקים שמוצאים את דרכם אל פחי האשפה. נוסף על כך, ניתוח דו"חות הקיימות של חברת קוקה קולה בין השנים 2013-2015 מראה ירידה של 4% בכמות הבקבוקים הממוחזרים באותן שנים.

יתרה מכך, חלק מהיוזמות הללו נובעות משיקולים כלכליים. למשל, קמפיין החברה משנת 2013 אשר הושק תחת הכותרת "יחד נגד מחזור להצליח" הציע לצרכנים הבריטים שוברים עבור מוצרי קוקה קולה כחלק מהפרסים בקמפיין.

חברת קוקה קולה מציגה את עצמה כ"חברה אקטיבית התומכת במערכות הפיקודן המקומיות". בתשובה לשאלון שהכין ארגון גרינפיס והופנה לחברות המשקאות הקלים הכלילה חברת קוקה קולה תוכניות פיקודן באסטוניה, בצרפת, בליטה ובגרמניה תחת פעילותה בתחום הזיהום.²¹ החברה הודיעה לארגון גרינפיס כי "תוכנית הפיקודן של החברה נמצאת בפיתוח בכל רחבי אירופה", על אף שבפועל החברה יוצאת נגד תוכניות פיקודן בכל רחבי העולם.

חברת קוקה קולה נמנעת מנקיטת פעולות מעשיות לצמצום טביעת הרגל האקולוגית שלה. מריון נסטלה, עורך דין הפועל נגד תעשיית המשקאות המוגזים, טוען: "פילנתרופיה סביבתית של תאגידים מסיתה את תשומת הלב הציבורית מן הבעיה שגורם ייצור הסודה לעבר הזיהום אשר יוצרים בקבוקי התאגידים".²²

²⁰ Elizabeth Royte (2005) Garbage Lan: http://www.alternet.org/story/21651/litterbug_world

²¹ 'Estonian deposit organization' Estonia-EPP; France_Eco Emballage, Adelpho Germany, Lithuania's 'USAD

²² https://www.coca-cola.co.uk/content/dam/journey/qb/en/hidden/PDFs/TCCC_2010_2011_Sustainability_Report.pdf

מנפח להשפעה

חברת קוקה קולה, בהיותה חברת המשקאות הקלים המובילה בעולם, צריכה לתפוס פיקוד ולקדם אפשרויות אריזה חדשות וידידותיות לסביבה, שיכללו שימוש חוזר או שימוש באריזות מתכלות לחלוטין. ויתור על בקבוקי פלסטיק חד-פעמיים יפחית באופן משמעותי את טביעת הרגל האקולוגית של חברת קוקה קולה וישנה ללא היכר את בעיית הזיהום בחופים.

חברת קוקה קולה, מתוקף מעמדה, יכולה גם לדחוף את סקטור המשקאות הקלים ולהשפיע על חברות נוספות להצטרף למהלך.²³ הרי כבר הוכיחה בעבר כי ביכולה לעשות זאת, כאשר השתמשה במעמדה הדומיננטי על מנת להוביל פיתוח של טכנולוגיות חדישות ושימוש בהן. לדוגמה, הפחתת השימוש ב-hydrofluorocarbons, תרכובת אשר מאיצה את ההתחממות הגלובלית. בשנת 2004 הפיצו חברת קוקה קולה וחברת יוניליוור את יוזמת "מקררים, טבעי!" אשר נועדה להפסיק את השימוש בגז פלואור ביחידות קירור של מקררים. היוזמה הציבורית היא מנעה שחרור גזים רעילים בכמות השווה לכמות הגזים אשר פולטות 6.7 מיליון מכונות מדי שנה.²⁴

פתרונות

ארגון גרינפיס קורא לחברת קוקה קולה לשאת באחריות על זיהום הפלסטיק באוקיינוסים ולהתחייב לפעול במהירות על מנת לזנוח את השימוש באריזות פלסטיק. זאת בעזרת הצעדים הבאים:

1. להפחית את השימוש באריזות חד-פעמיות ולהגביר את השימוש החוזר באריזות רב-פעמיות.
2. לקדם מדיניות שבה 100% מהאריזות מקורן באריזות ממוחזרות.
3. לשקף מידע על אודות שימוש של החברה במוצרי פלסטיק על מנת לאפשר מדידת התקדמות בנושא.

²³ Marion Nestle (2015)

²⁴ Greenpeace (2017) Bottling It <http://www.refrigerantsnaturally.com/reductions-and-benefits>

GREENPEACE

act.gp/cola